

Dijalozi o naslijeđu MKSJ-a

**18. decembar 2017.
Haag, Nizozemska**

Pogledati u prošlost, okrenuti se budućnosti:
završni osvrt na MKSJ

Koncept Simpozijuma

UNITED NATIONS - NATIONS UNIES
International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International pour l'ex-Yugoslavie

The ICTY Legacy Dialogues are generously
supported by the European Union

AUSTRIAN
EMBASSY
THE HAGUE

MINISTRY FOR FOREIGN
AFFAIRS OF FINLAND

SCHWEIZERISCHE
EIDGENOSSENSCHAFT
CONFÉDÉRATION SUISSE
CONFEDERAZIUN SVITZA
Sviss Confederation

MINISTRY FOR JUSTICE, CULTURE
AND LOCAL GOVERNMENT

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

SCHWEIZERISCHE EIDGENOSSENSCHAFT
CONFÉDÉRATION SUISSE
CONFEDERAZIUN SVITZA
Sviss Confederation

Den Haag

Grotius Centre
for International
Legal Studies

Pogledati u prošlost, okrenuti se budućnosti: završni osvrt na MKSJ

I. Uvod

U sadašnje vrijeme, više nego ikad, značajno je da se međunarodna zajednica osvrne na pitanje zašto su potrebni međunarodni krivični sudovi i tribunali, kakav je njihov doprinos i mogu li oni dovesti do pozitivne promjene u svijetu. Napori, uspjesi i izazovi Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) predstavljaju bogatu riznicu odgovora na ta pitanja.

Uoči svog zatvaranja, kao jedan od ključnih događaja u seriji *Dijalozi o naslijeđu MKSJ-a*, Međunarodni sud će održati završni simpozijum u ponedjeljak, 18. decembra 2017. Učesnici i posjetioци imaće dragocjenu priliku da raspravljaju i razmjenjuju mišljenja o doprinosu koji je MKSJ, na tri ključna plana, dao tokom svoje 24 godine postojanja:

- doprinos međunarodnim krivičnim sudovima i tribunalima;
- doprinos regionu bivše Jugoslavije; i
- doprinos međunarodnom krivičnom pravu.

Zamišljeno je da se osvrtom na njegov doprinos na svakom od tih planova postignu dva cilja. Prvi je da se stvori jasna slika o tome zašto je potrebno postojanje međunarodnih krivičnih sudova i tribunala i na koji način oni mogu doprinijeti kako međunarodnoj zajednici tako i zajednicama širom svijeta pogođenim genocidom, zločinima protiv čovječnosti i ratnim zločinima. Drugi cilj je da simpozijum pruži priliku za detaljnu analitičku diskusiju o tome šta treba da čini srž naslijeđa Međunarodnog suda. Omogućavanjem dijaloga među više aktera želi se potaknuti živa i energična rasprava, u kojoj će se čuti, ali i preispitivati, niz različitih mišljenja.

Sve u svemu, zamisao nije da se tek napravi „inventar“ MKSJ-ovih ostvarenja, već da se ispita šta će biti njegov trajni, širi, značaj u budućnosti i na koji način se njegovo naslijeđe može prenositi.

II. Struktura simpozijuma

Simpozijum *Dijalozi o naslijeđu MKSJ-a* biće održan u Haagu, u Nizozemskoj.

Ovaj jednodnevni simpozijum zamišljen je kao dinamičan događaj koji podstiče na razmišljanje, kojem će prisustvovati približno 200 osoba, među kojima naučni radnici, međunarodni stručnjaci, sudije i osobe koje se bave pravnom praksom (s MKSJ-a i drugih sudskih ustanova), članovi diplomatske zajednice i akteri s područja bivše Jugoslavije. Biće obezbijeđen i direktan prijenos na internetskoj stranici Međunarodnog suda kako bi događaj i informacije bili dostupni široj publici.

Dan će početi pozdravnim govorom i uvodnim napomenama, koji će u središtu imati važnost stvaranja međunarodnih krivičnih sudova i tribunala i kojim će se uvesti glavna tema cijeloga simpozijuma. Nakon tih obraćanja slijede četiri panela – tri od tih panela imaće moderatora i, radi što veće zainteresovanosti i uključenosti publike, imaće različite formate. Za njima slijedi četvrti, završni, panel, s porukom o budućnosti međunarodne krivične pravde. Na tom završnom panelu

biće dat jak i nedvosmislen zaključak diskusija vođenih tokom dana, kao i osvrt na neke od univerzalnih lekcija koje čine dio naslijeđa MKSJ-a.

Premda je pri sastavljanju panela glavni fokus bio na stručnosti učesnika i njihovog iskustva u relevantnoj oblasti koja je predmet razgovora, vodilo se računa i da budu predstavljeni raznoliki stavovi, kao i da se da riječ drugim međunarodnim krivičnim sudovima i tribunalima.

III. Paneli

1. Doprinos MKSJ-a međunarodnim krivičnim sudovima i tribunalima

Osnovna karakteristika rada MKSJ-a tokom njegove 24-godišnje istorije jeste što je na njemu "od nule" stvarana radna praksa na području međunarodnog krivičnog prava koje je još u razvoju. Ta uloga proizašla je iz nužnosti, budući da je u vrijeme osnivanja Međunarodnog suda takva radna praksa postojala u maloj mjeri ili nikako. Međunarodni sud je morao, na primjer, razviti čitav sistem pravila o postupku i dokazima nakon što je započeo s radom. Pored toga, on je razvio inovativni program podrške i zaštite svjedoka i program Outreach, te se, u odsustvu statutarnih odredbi, takođe morao baviti pitanjima nepoštovanja Suda kako bi se omogućilo njegovo valjano funkcionisanje.

Izgrađujući novi temelj kao prvi tribunal svoje vrste poslije tribunala u Nirnbergu i Tokiju nakon II svjetskog rata, MKSJ je akumulirao riznicu praktičnog znanja i iskustava koja je od značajne vrijednosti za druge međunarodne sudove i tribunale. Ovaj panel pružiće mogućnost za razgovor o pionirskim nastojanjima i praktičnom značaju Međunarodnog suda i za raspravu o najznačajnijim lekcijama koje mogu da nauče drugi međunarodni krivični sudovi i tribunali.

Panel-diskusija započeće kratkim napomenama moderatora, koji će dati uvod u temu i osvrnuti se na ulogu MKSJ-a kao rodonačelnika radne prakse u svojoj oblasti. Poslije toga, diskusiju će voditi i strukturirati moderator kako bi se redom obradila razna suštinska područja, ostavljajući vremena svim učesnicima panela da se posvete podtemama prema svojoj stručnosti. Svaki učesnik panela govoriće o tome kako su razni aspekti naslijeđa MKSJ-a proslijeđeni drugim institucijama, oslanjajući se, između ostalog, na vlastita praktična iskustva. Cilj ovog panela je da pruži sveukupnu sliku o prirodi MKSJ-ovog doprinosa međunarodnim krivičnim sudovima i tribunalima, omogućavajući takođe detaljniju i interaktivnu diskusiju. Na kraju sesije biće vremena za pitanja iz publike.

Panel će pokriti ključne aspekte iskustva MKSJ-a i njegovog inovativnog rada, kao što su:

- Postupak za nepoštovanje Suda: koje ključne lekcije mogu drugi međunarodni sudovi i tribunali da nauče iz iskustva MKSJ-a, te kakav je njegov dosadašnji uticaj?
- Treba li odbrana biti organ MKSJ-a, kao što je to tužilaštvo? Zašto su kasniji međunarodni krivični sudovi i tribunali u tom pogledu radili drugačije od MKSJ-a?
- Šta mogu drugi sudovi i tribunali naučiti iz iskustva MKSJ-a u obezbjeđivanju jezičkih usluga, a naročito simultanog prevođenja u sudnici i korištenja metoda usmenog i pismenog prevođenja?
- Trebaju li odmjeravanje kazne i prijevremeno puštanje na slobodu osuđenika biti preciznije regulisani?
- Kakav doprinos drugim sudovima i tribunalima može dati iskustvo Tužilaštva u izgradnji istražnih kapaciteta i strategija od nule?

- U kojoj mjeri je značajno da se ima svijest o naslijeđu od samog početka stvaranja međunarodnog suda? Postoji li ikada tenzija između faktora naslijeđa međunarodnog suda i drugih prioriteta?
- Isto tako, treba li strategiju okončanja rada suda uspostaviti na samom početku ili je to nerealno, odnosno nepraktično?

2. Doprinos MKSJ-a regionu

Temeljna – i neposredna – pitanja na kojima se zasniva ova panel diskusija su sljedeća: “Koji je značaj rada Međunarodnog suda u regionu bivše Jugoslavije?” i “Kako drugi međunarodni sudovi i tribunali mogu na najbolji način primijeniti iskustvo Međunarodnog suda prilikom bavljenja drugim ugroženim regionima?” Imajući na umu upravo ta pitanja, panel će raspravljati o tri zasebna obilježja rada MKSJ-a u odnosu na region.

Prvo od njih je mandat Međunarodnog suda, odnosno šta se mislilo da on treba postići u regionu – te nasuprot tome šta se nije mislilo da on treba postići i šta nikada nije mogao postići, s obzirom na svoju pravosudnu prirodu. Međunarodni sud nije nikada imao mandat da uspostavlja pomirenje, na primjer, nego da doprinese tome da se obezbijedi da kršenja međunarodnog humanitarnog prava budu zaustavljena, kao i da se obnove mir i bezbjednost u regionu. Međutim, percepcija mnogih u regionu bila je drugačija, što je dovelo do njihovih frustracija i pitanja na strani Međunarodnog suda o tome kako se bolje nositi s očekivanjima. U tom pogledu, učesnici panela će govoriti o tome šta se realno može i treba očekivati od nekog međunarodnog suda ili tribunala, kao i koja su nužna ograničenja i kako na najbolji način koristiti Outreach radi uticaja na relevantne zajednice. Izazovi uspostavljanja suda ili tribunala dok je sukob u toku takođe mogu biti tema diskusije.

Drugo, ključno obilježje obnove regiona pogođenog teškim kršenjima međunarodnog humanitarnog prava predstavlja utvrđivanje i prihvatanje istine. U predmetima *Krstić* i *Kvočka i drugi*, uloga Međunarodnog suda u dokumentovanju istorije utvrđivanjem činjenica o zločinima je potvrđena. Pozivajući se na iskustvo MKSJ-a, panel će raspravljati o prirodi i obimu doprinosa koji neki međunarodni sud ili tribunal može dati dokumentovanju istorije i tako spriječiti negiranje činjenica.

Najzad, panel će raspravljati o iskustvu i doprinosu MKSJ-a regionu kroz saradnju s državnim organima i pravnim sistemima, prosljeđivanje predmeta, izvršenje naloga za hapšenje i izgradnju kapaciteta. Fokus ovog dijela rasprave će dakle biti praktičan uticaj Međunarodnog suda na sudove u regionu i nacionalne aktere, uključujući tužioce, sudije i pravnike, te tako i njegov uticaj na vladavinu prava.

Cilj ove diskusije je da se potvrdi doprinos MKSJ-a, ali i da se to pitanje razmotri na analitičan i objektivna način, sve vrijeme se usredsređujući na značaj MKSJ-a u regionu. Ovaj panel će biti u obliku interaktivne rasprave u stilu „vreme za pitanja“, s nizom pitanja koja će biti postavljena petočlanom panelu, kao i moderatoru koji vodi i usmjerava diskusiju.

3. Doprinos MKSJ-a međunarodnom krivičnom pravu

Međunarodni sud je neizmerno doprinio razvoju međunarodnog krivičnog prava i međunarodnog humanitarnog prava, ne samo kroz svoju jurisprudenciju, nego i kroz svoje procedure i praksu. Na

mного načina bio mu je povjeren zadatak „popunjavanja rupa“ u vlastitom Statutu, kao i u poimanju određenih krivičnih djela i vidova krivične odgovornosti od strane međunarodne zajednice.

Ovi doprinosi mogu se u širem smislu svrstati u tri kategorije. Prvo, MKSJ je bio rodonačelnik u definisanju vidova krivične odgovornosti. Predmetom *Tadić*, on je postao prvi međunarodni sud koji se oslonio na doktrinu udruženog zločinačkog poduhvata iz međunarodnog običajnog prava, dok je u predmetu *Čelebići* Međunarodni sud doprinio pravu komandne odgovornosti primijenivši modernu doktrinu krivične odgovornosti nadređenih. Drugo, Međunarodni sud je razradio obilježja više krivičnih djela po međunarodnom pravu, razjasnivši više definicija i faktičkih scenarija na koje se ona odnose. Primjeri za to su, na primjer, konstatacija Međunarodnog suda da silovanje može predstavljati oblik mučenja, njegova obrazloženja u vezi s definicijom genocida, njegove izreke o sistematskom razaranju kulturnog naslijeđa kao zločinu protiv čovječnosti i njegov doprinos shvatanju krivičnog djela progona. Pored toga, Međunarodni sud je doprinio definisanju pojmova međunarodnog i nemeđunarodnog sukoba. Treće, postignuća MKSJ-a u međunarodnom krivičnom postupku podjednako su vrijedna pažnje i uključuju njegov razvoj sveobuhvatnog Pravilnika o postupku i dokazima, njegovo nalaženje kompromisa između razlika u tradicijama kontinentalnog i anglosaksonskog prava i razvoj *sui generis* proceduralnog okvira sa karakteristikama oba sistema, kao i njegove doprinose u oblasti zaštitnih mjera za svjedoke i korištenja pismenih svjedočenja umjesto iskaza u sudnici.

U ovoj panel-diskusiji učestvovaće moderator i šest učesnika panela, a biće podijeljena na tri podteme koje odražavaju gorenavedene kategorije, odnosno:

- doprinos MKSJ-a shvatanju vidova odgovornosti u međunarodnom humanitarnom pravu;
- doprinos MKSJ-a shvatanju genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina; i
- doprinos MKSJ-a međunarodnoj krivičnoj proceduri i praksi

Za svaki segment, dva člana koja učestvuju u panelu vodiće uz pomoć moderatora diskusiju u kojoj će sučeljavati razne aspekte tih doprinosa međunarodnom krivičnom pravu. Po dva učesnika panela će imati kratko vrijeme da iznesu prezentacije u kojima će iznijeti svoje stavove o datoj temi. Poslije toga, ta dva člana će moći slobodnije diskutovati među sobom, uz prisustvo moderatora koji će nadgledati diskusiju i eventualno primiti pitanja iz publike.

4. Završni panel o budućnosti međunarodnog krivičnog pravosuđa

Dok će se u prve tri panel-diskusije tokom dana razmatrati doprinosi Međunarodnog suda međunarodnim sudovima i tribunalima, bivšoj Jugoslaviji i međunarodnom krivičnom pravu, ovaj, završni dio programa simpozijuma biće usredsređen na univerzalnost rada Međunarodnog suda. Svaki govornik daće kratku ali jasnu izjavu o značaju međunarodnih krivičnih sudova i tribunala – naročito u današnjoj političkoj klimi – te o značaju rada MKSJ-a na globalnom nivou. Ovaj panel predstavljaće priliku za govornike da izlože svoje ideje i mišljenje koje mogu služiti kao inspiracija za budućnost, i to ne samo u oblasti prava. To će biti istinski inspirativan i uticajan završetak događaja ovog dana, te primjeren način zatvaranja posljednjeg simpozijuma čiji je domaćin Međunarodni sud.

IV. Koristi od Simpozijuma

Kao posljednji događaj u seriji *Dijalozi o naslijeđu MKSJ-a* prije formalne svečanosti zatvaranja, simpozijum *Dijalozi o naslijeđu MKSJ-a* pružiće posljednju mogućnost upuštanja u dinamičan razgovor o naslijeđu Međunarodnog suda prije nego što on 31. decembra 2017. zatvori svoja vrata.

Iz tog razloga, simpozijum će predstavljati izuzetno značajnu priliku, ne samo za sudije i službenike Međunarodnog suda koji će moći da podijele svoje stavove i mišljenja na samom kraju životnog vijeka Međunarodnog suda, nego i za međunarodne stručnjake, naučne radnike, osobe koje se bave pravnom praksom i druge članove međunarodne zajednice, koji mogu da se uče na izazovima i iskustvu Međunarodnog suda i, naravno, nastave naslijeđe Međunarodnog suda.

Bogat program diskusija u značajnoj će mjeri doprinijeti ciljevima naslijeđa MKSJ-a:

- da se identifikuju najbolja praksa, postignuća i izazovi proizašli iz više od 20 godina rada Međunarodnog suda;
- da se istraže načini za korištenje tih postignuća kao osnove za jačanje napora na izgradnji tranzicijske pravde u regionu; i
- da se istraže načini za korištenje tih postignuća kao osnove za podršku utvrđivanju odgovornosti za međunarodna krivična djela širom svijeta.

V. Logističke informacije

Dodatne pojedinosti, kao što su one u vezi s medijima dostupne su na: www.icty.org. Za dodatne informacije molimo kontaktirajte Međunarodni sud na ICTYlegacydialogues@un.org.